

UČNI NAČRT

Tematski sklop	Izbirni del
Tema / vsebina	Oddaljene kulture, kraji

UČNI NAČRT

Cilji	Spoznajo pomen kulture in medkulturnega dialoga, spoznajo idejo o enotnosti človeškega rodu
Pojmi	odnosi med kulturami; medkulturni dialog; razlike med kulturami in enotnost človeškega rodu
Možne medpredmetne povezave	Slovenščina, zgodovina, filozofija za otroke, geografija
Dodatne informacije za učitelje	- Obravnavanje te teme zahteva dve srečanji (dve didaktični enoti). - Učitelj naj bo pazljiv, kako bodo učenci izpostavili razlike med kulturami, da bo lahko razgovor vodil v smeri pojma enotnosti človeškega rodu kot enega izmed temeljnih razsvetljenjskih idealov. - V delo (tudi domače) naj poskuša vključiti vse učence ali čimveč.
Dodatne informacije za učence	- Tisti učenci, ki bodo imeli domačo nalogo, naj se še posebno potrudijo in poiščejo razlike med našo kulturo in oddaljeno kulturo, ki jo predstavljajo. - Med razpravo naj pozorno prisluhnejo sošolcem in razmislijo o pojmu enotnosti človeškega rodu.

DIDAKTIČNI MODELI

Ime	Oddaljene kulture in enotnost človeškega rodu
Neposredni cilji	- Učenci s pomočjo primerjanja različnih kultur ugotavljajo kakšne so razlike med kulturami, nato napredujejo do pojma enotnosti človeškega rodu. - Razvijanje strpnosti in medkulturnega dialoga – sprejemanja drugih kultur in njihovih pripadnikov.
Didaktična naloga	Učitelj najprej zastavi nekaterim učencem domačo nalogo. Tako dobi gradivo za primerjavo. Pri primerjanju kultur naj razlike izpostavi, vendar s končnim ciljem poudarka na pojmu enotnosti človeškega rodu, h kateremu ves čas usmerja pogovor.
Metodika-variante	
I. Predstavitev kultur	
A. Priprave za to uro se pričnejo teden dni pred samo izvedbo. Takrat učitelj vsaj trem učencem razdeli domačo nalogo, da v 10 minutah predstavijo kakšno oddaljeno in zanimivo kulturo. Predstavitev naj vsebuje tudi slikovno gradivo oziroma izdelavo plakata, na katerem naj bodo poleg slik še kratki opisi življenja, navad, prepričanj, verovanj... (Opomba: Bojana Kržič predlaga, da so lahko predstavitve kultur obogatene tudi z zvočnimi primeri, izseki iz filmov ali celo prikazi kakšnega plesa. S tem poleg vidnega učnega tipa poudarja še slušni in gibalni tip.)	
B. Pri prvi didaktični enoti učenci predstavijo »svojo« oddaljeno kulturo in omenijo pomembne razlike med to kulturo in našo. Vse plakate obesimo na steno, kjer čakajo do naslednjič.	
C. Pri drugi didaktični enoti (uri) učitelj najprej na kratko ponovi, kar se je dogajalo pri predhodni uri, nato poskusi izpeljati naslednjo razpravo:	
<u>Načrt razprave z učenci:</u>	
<ol style="list-style-type: none">1. Navedite vse pomembne razlike med predstavljenimi kulturami, ki vam padejo na pamet!2. Ali bi živeli v kakšni izmed predstavljenih kultur? Pojasnite svoje odgovore!3. Ali mislite, da bi predstavniki teh kultur hoteli živeti pri nas in na naš način?4. Kaj mislite, zakaj se kulture tako razlikujejo?	

5. Ali razlike med kulturami pomenijo, da se tudi ljudje bistveno razlikujemo?

(Na tej točki učitelj počaka z odgovori učencem, povpraša, kaj mislijo drugi o odgovorih svojih sošolcev, nato pa razdeli delovni list *Odlomek iz intervjuja s Štefanom Kutošom, arheologom in antropologom* (glej spodaj). Ko učenci preberejo napisano se razprava nadaljuje.)

6. Kako bi intervjuvanec odgovoril na naše prejšnje vprašanje?

7. Ali bi s tem nasprotoval komu v našem razredu? V čem se to nasprotje kaže?

Itd., ipd.

II. – Krajša verzija zgornje variante

Če ni veliko časa, učence pa bi ta tema zanimala, lahko učitelj bodisi skrajša fazo domače naloge in predstavljanja plakatov ali pa jo v celoti izpusti. V tem primeru lahko naredi delovni list sam. Na internetu je ogromno gradiva. Spodnji delovnih list je zgolj eden izmed predlogov.

III. Otroci vsega sveta

Helena Leskovec in **Polona Ferbežar** predlagata, da si pri izvedbi te teme pomagamo s knjigo *Otroci vsega sveta* in skozi slikovno gradivo v tej knjigi ugotavljamo, kaj nam je skupno in v čem se razlikujemo (glede na okolje oziroma kulturno ozadje v katerem živimo) itd.

IV. Intervju s predstavnikom druge kulture

Zanimiva možnost se ponuja tudi, če imamo v razredu učenca oziroma učenko, ki prihaja iz druge kulture. Na to opozarja **Renata Lesar Hržič**. Morda bo pripravljen predstaviti svojo kulturo, njen način življenja in razložiti, kako čuti razlike v življenju dveh kultur. Če je za to pripravljen, se nam ponuja veliko možnosti. Eden izmed sošolcev lahko z njim pred razredom izpelje intervju, kar pomeni, da se morata za ta intervju pripraviti oba: tisti, ki intervjuja, mora pripraviti vprašanja, intervjuvanec pa prinese s seboj značilne predmete, glasbo, oblačila, s pomočjo katerih odgovarja na vprašanja. Ob koncu intervjuja se vključijo tudi ostali sošolci. Razpravo v razredu nato izpeljemo iz te predstavitve in občutenja, pri čemer pogovor usmerjamo v smeri sprejemanja in razumevanja razlik oziroma sožitja med kulturami.

Pouk, ki gradi na neposrednem stiku s pripadniki drugih kultur (vendar skupin) predlaga tudi **Suzana Deutsch**. Vse takšne ideje so odlične. Kar zahtevajo je zgolj nekaj več učiteljeve priprave, navezovanja stikov, usklajevanja ipd.

V. Debata o podobnostih in razlikah med kulturami

Selina Lešek predlaga debato, kjer ena skupina zagovarja enakost med kulturami, druga pa razlike.

Predlog je dober, pri čemer mora seveda biti v ospredju ideja, da je debata zgolj oblika dela, ki nam lahko včasih poenostavi utemeljevanje lastnih stališč in iskanje razlogov zanje – kar počnemo tako, da se odpremo kritiki ali pa poskušamo skritizirati lastna stališča kar sami.

Pravila debate, ki jih predlagamo: Običajen format debate nosi ime po slavnem filozofu Karlu Popperju in zahteva od udeležencev debate temeljit razmislek o tezi, ki je predmet debatiranja. Pri uvajanju debate v pouk učitelj razdeli učence v pare in nato celoten razred seznanj s tezo, o kateri bodo razpravljali. Učitelj nato učencem (parom) pusti nekaj časa, da se pripravijo – 15 do 20 minut je ponavadi dovolj. Izkušnje kažejo, da je boljše, če se učenci pri pripravljanju na debatiranje držijo vsaj minimalnih navodil. Tako morajo jasno definirati ključne pojme teze. Če se v paru, v okviru katerega se pripravljajo, ne strinjajo z definicijo, morajo poskušati doseči konsenz. Nato morajo oblikovati vsaj en argument, ki govori ZA tezo, in enega, ki govori PROTI. Ko mine čas priprav, se prične debata pred razredom. Recimo, da je učitelj razdelil učence v skupine z dvema članoma. Ker traja ena šolska 45 minut, je mogoče uprizoriti samo eno, redko dve debati. Učitelj pokliče pred razred dva para in določi, kateri bo tezo zagovarjal in kateri ji bo nasprotoval. Čas, ki ga imajo na razpolago učenci je razdeljen takole: prvi član para, ki govori ZA (afirmacijski par), ima na voljo 3 minute, za definiranje izrazov in argumentacijo, zakaj je teza dobra. Temu sledi prvi član negacijskega para, ki lahko spodbija definicijo terminov in argument afirmacijskega para; razložiti pa mora še, zakaj se s tezo ne strinja. Tudi on ima na voljo 3 minute. Ko konča, je na vrsti drugi član afirmacijskega para. Na voljo ima 2-3 minute, v katerih skuša poiskati predpostavke argumenta negacijske skupine, možne nekonsistentnosti in razložiti, zakaj je argument njegove skupine boljši. Naloge drugega člana negacijskega para – tudi on ima na razpolago 2-3 minute – so enake.

Ostali učenci sodelujejo pri debati kot razsodišče – kar je pomembno zaradi njihove aktivnosti. To pomeni, da debato aktivno poslušajo, po njej pa analizirajo in z razumnimi razlogi utemeljujejo kateri par (afirmacijski ali negacijski) je zmagal (podal boljše argumente) in zakaj. Učitelj pri analizi sodeluje kot koordinator razprave.

Opozorilo: Kot rečeno, *debata* v razredu ni toliko metoda, kolikor način, oblika dela, ki skozi katero učitelj na nekoliko drugačen način razvija razumnost učencev. Pri tem mora biti še zlasti pozoren, da ostane razvijanje razumne drže primarni cilj, medtem ko to – kdo je zmagal ostaja v ozadju.

VI. Bela Masajka

Irena Makše predlaga, da bi se teme lotili z ogledom filma *Bela Masajka*. Učitelj bi potem pogovor vodil v smeri razlik med kulturami in premagovanja ovir. Hkrati bi prišli do ugotovitve, da se je potrebno zelo potruditi, če se želimo vključiti v posamezno kulturo.

Ideja se nam zdi dobra, če seveda učitelj najde čas za ogled tega filma (če mu uspe to vključiti v kakšno medpredmetno povezavo, projekt ipd.). Razprava omogoča tudi premislek o slabih straneh posameznih kultur. Npr. Ali je prav, da so vloge in dela med spoloma strogo ločeni? Ali je prav, da ženske ne smejo početi nekaterih stvari.

Opomba: Če se učitelj loti takšne razprave, mora biti izjemno pazljiv, da se ta razprava ne sprevrže v vzvišeno kritiziranje neke, nam oddaljene kulture. Zato mora nujno izpostaviti tudi slabosti naše kulture (vzvišen odnos do drugih, uničevanje narave, vedno hitrejši ritem življenja, hlastanje za stvarmi, ki jih ne potrebujemo ipd.).

VII. Potopis-predavanja

Branka Kragolnik in **Lucija Kero** predlagata, da na šolo povabimo znanega popotnika, ki nam z diapozitivi ali filmom predstavi kakšno oddaljeno kulturo, nato pa se z njim še pogovorimo.

Drugo gradivo	<ul style="list-style-type: none"> - Državljska vzgoja in etika; učbenik za 8. razred (ur. dr. J. Justin); pogl. <i>Generacije in kulture</i>. - Milharčič-Hladnik, Mirjam: Državljska vzgoja in etika; učbenik za 8. razred devetletne osn. šole; pogl. <i>Generacije in kulture</i>. - Državljska vzgoja in etika; delovni zvezek za 8. razred (ur. dr. J. Justin); pogl. <i>Generacije in kulture</i>.
Internetni / knjižni kotiček za učence	<p>http://en.wikipedia.org/wiki/Image:Amerikanska_folk%2C_Nordisk_familjebok.jpg (20. 08. 2008).</p> <ul style="list-style-type: none"> - Barnabas in Anabel Kindersley (1996). Otroci vsega sveta: spoznajmo otroke z vseh koncev sveta. Ljubljana: Mladinska knjiga. - Revija Gea - http://www.gea-on.net/ (24. 6. 2008). - Različni leksikoni.
Internetni / knjižni kotiček za učitelje	<p>http://en.wikipedia.org/wiki/Image:Amerikanska_folk%2C_Nordisk_familjebok.jpg</p> <ul style="list-style-type: none"> - http://www.ampak.si/clanek_prikaz.php?id=3431 (24. 6. 2008). - http://www.nationalgeographic.com/education/ (24. 6. 2008). - http://www.bbc.co.uk/schools/ (24. 6. 2008). - http://www.4teachers.org/ (24. 6. 2008). - http://www.teachertube.com/uvideos.php?UID=51749 (24. 6. 2008).

Učni materiali:

1. Ameriški domorodci

(vir:

http://en.wikipedia.org/wiki/Image:Americanska_folk%2C_Nordisk_familjebok.jpg) (20. 08. 2008).

2. Pripadnice plemena Himba iz Afrike

(vir:

http://www.landrover-klub.si/stran_meni/v20.jpg) (20. 08. 2008).

3. Vir:

(http://images.google.si/imgres?imgurl=http://www.pozitivke.net/images/articles/Darfur_Madez_Clovestvo_Afrika_3.jpg&imgrefurl=http://www.pozitivke.net/article.php%3Fstory%3DDarfur_Madez_Clovestvo_Afrika%26query%3Dbardi&h=276&w=358&sz=33&hl=sl&start=4&um=1&tbnid=XoLTr3OWvI5DNM:&tbnh=93&tbnw=121&prev=/images%3Fq%3Ddarbaci%26um%3D1%26hl%3Dsl%26sa%3DN) (20. 08. 2008).

Odlomek iz intervjuja s Štefanom Kutošom, arheologom in antropologom

(Vir: http://www.ampak.si/clanek_prikaz.php?id=3431) (20. 08. 2008).

V času in kraju oddaljene kulture, civilizacije se nam zdijo na prvi, površni pogled skrivnostne, nerazumljive, nelogične. Če pa se poglobimo, ugotovimo, da je bil človek vedno in povsod psihofizično enak, ne glede na rase, ne glede na zemljepisno lego. Na podobne izzive je na določeni stopnji razvoja odgovarjal enako. [...] Ta univerzalizem človeškega rodu je tisto, kar imamo morda premalo pred očmi. Je osupljiv in na neki način očarljiv, se mi zdi.

No, to spoznanje je morda najpomembnejše pri vsem proučevanju družbenozgodovinskih ali antropoloških ved. To je sicer dejstvo, ki je že dolgo znano, to ni nič novega. Ne glede na vse rasistične teorije, ki so v večjem ali manjšem razmahu že od sredine 19. stoletja, je vendarle tudi že od takrat prevladujoče mnenje, da obstaja psihofizična enotnost človeka. V drugi polovici 19. stoletja se pojavi prva znanstvena teoretska smer v antropologiji, to je evolucionizem. Vendar mislim, da se tudi danes tega v vsakdanjem življenju premalo zavedamo, ravno zaradi tega, ker je na svetu toliko sporov in veliko teh sporov nastaja zaradi razlik, ki obstajajo med nami. Prav bi bilo, da se zavedamo, da te razlike niso rezultat bioloških različnosti, temveč različnih kulturnozgodovinskih okoliščin, v katerih so posamezne družbe zrasle. Razlike naj bi nas bogatile in so seveda zanimive, zato ne bi smele biti razlog za spore in nerazumevanja.